DOMSTOLENS BESLUT (första avdelningen)

den 30 juni 2011 *

I mål C-288/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Rechtbank van koophandel te Dendermonde (Belgien) genom beslut av den 2 juni 2010, som inkom till domstolen den 10 juni 2010, i målet

Wamo BVBA

mot

JBC NV,

Modemakers Fashion NV,

meddelar

* Rättegångsspråk: nederländska.

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits och M. Safjan,

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

som avser att avgöra målet genom motiverat beslut i enlighet med artikel 104.3 första stycket i domstolens rättegångsregler,

efter att ha hört generaladvokaten,

följande

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, s. 22).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Wamo BVBA (nedan kallat Wamo), som driver klädbutikskedjan ZEB, och å andra sidan JBC NV och Modemakers Fashion NV, två företag som driver konkurrerande butiker, angående tillkännagivanden av rabatter som Wamo har skickat ut till sina kunder.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Skälen 6, 8 och 17 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder har följande lydelse:

”(6) Genom detta direktiv tillnärmas … medlemsstaternas lagstiftning om otillbörliga affärsmetoder, inklusive otillbörlig reklam, som direkt skadar konsumenternas ekonomiska intressen och därigenom indirekt skadar legitima konkurrenters ekonomiska intressen. … Det omfattar eller påverkar inte nationell lagstiftning om otillbörliga affärsmetoder som enbart skadar konkurrenters ekonomiska intressen eller som gäller transaktioner mellan näringsidkare. I full överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen kommer medlemsstaterna, om de så önskar, att även i fortsättningen reglera sådana metoder i enlighet med gemenskapslagstiftningen. …

…

(8) Genom detta direktiv skyddas direkt konsumenternas ekonomiska intressen mot otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter. …

…

(17) Det är önskvärt att, för större rättssäkerhet, fastställa vilka affärsmetoder som under alla omständigheter är otillbörliga. Bilaga I innehåller därför en fullständig förteckning över sådana metoder. Endast dessa affärsmetoder skall kunna bedömas som otillbörliga utan prövning från fall till fall utifrån bestämmelserna i artiklarna 5–9. Förteckningen kan ändras endast genom en översyn av detta direktiv."

4 I artikel 1 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder föreskrivs följande:

"Syftet med detta direktiv är att bidra till att den inre marknaden fungerar korrekt och att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå genom att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar avseende otillbörliga affärsmetoder som skadar konsumenternas ekonomiska intressen."

5 I artikel 2 i samma direktiv föreskrivs följande:

"I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

…

d) *affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter* (nedan även kallade *affärsmetoder*): en näringsidkares handling, underlåtenhet, beteende, företrädande eller kommersiella meddelande (inklusive reklam och saluföring) i direkt relation till marknadsföring, försäljning eller leverans av en produkt till en konsument.

...”

6 Artikel 3.1 i direktivet har följande lydelse:

”Detta direktiv skall tillämpas på otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på det sätt som anges i artikel 5, före, under och efter en affärstransaktion som gäller en produkt.”

7 I artikel 4 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får inte begränsa friheten att tillhandahålla tjänster eller den fria rörligheten för varor av anledningar som omfattas av det område som tillnärmas genom detta direktiv.”

8 Artikel 5 i direktivet, vilken har rubriken ”Förbud mot otillbörliga affärsmetoder”, har följande lydelse:

”1. Otillbörliga affärsmetoder skall vara förbjudna.

2. En affärsmetod skall vara otillbörlig om den

a) strider mot god yrkessed,

och

b) innebär, eller sannolikt kommer att innebära, avsevärd snedvridning av det ekonomiska beteendet i förhållande till produkten hos den genomsnittskonsument som affärsmetoden riktar sig till eller som nås av metoden, eller den genomsnittliga gruppmedlemmen om affärsmetoden riktar sig till en viss konsumentgrupp.

...

4. Affärsmetoder skall anses otillbörliga om de

a) är vilseledande enligt artiklarna 6 och 7,

eller

b) [är] aggressiva enligt artiklarna 8 och 9.

5. Bilaga I innehåller förteckningen över de affärsmetoder som under alla omständigheter skall betraktas som otillbörliga. Samma förteckning skall gälla i alla medlemsstater och får ändras endast genom en översyn av detta direktiv."

Den nationella rätten

9 Artikel 49 i lagen av den 14 juli 1991 om affärsmetoder och om konsumentupplysning och konsumentskydd (loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, nedan kallad LPPC) (*Belgisch Staatsblad* av den 29 augusti 1991) har följande lydelse:

"Vid tillämpning av denna lag avses med 'utförsäljning' försäljningserbjudanden eller försäljning till konsumenter i syfte att snabbt avsätta säsongens sortiment till reducerade priser under benämningarna 'Soldes', 'Opruiming', 'Solden' eller 'Schlussverkauf', eller motsvarande benämning."

10 I artikel 52.1 LPPC föreskrivs följande:

"Inom sektorerna för kläder, skinn- och lädervaror och skor får [utförsäljning] enbart äga rum under perioden från och med den 3 januari till och med den 31 januari och från och med den 1 juli till och med den 31 juli. [...]"

11 I artikel 53 LPPC föreskrivs följande:

"1. Under spärrtiderna från och med den 15 november till och med den 2 januari och från och med den 15 maj till och med den 30 juni är det, inom de sektorer som anges i artikel 52.1, förbjudet med tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter … oavsett plats och kommunikationsmedel.

...

Före en spärrperiod är det förbjudet med sådana tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter som har verkningar under spärrtiden.

Utan hinder av artikel 48.4 får utförsäljning under spärrtid inte förenas med tillkännagivanden av rabatter utom i de fall och på de villkor som Konungen beslutar om.

2. I beslut som fattas med stöd av artikel 52.2 ska de spärrtider då förbudet enligt punkt 1 gäller anges.

Föreligger ingen reglering i den mening som avses i artikel 52.2 ska förbudet enligt punkt 1 även gälla sådan [utförsäljning] som avses i artikel 52.2.

...

4. Förbudet mot tillkännagivanden av rabatter enligt punkterna 1 och 2 är inte tillämpligt på försäljning av varor under tillfälliga kommersiella arrangemang under högst fyra dagar som organiseras högst en gång per år av grupper av lokala försäljare eller med deras medverkan.

Konungen får fastställa villkoren för organisering av sådana arrangemang."

12 LPPC upphävdes genom lag av den 6 april 2010 om affärsmetoder på marknaden och skydd för konsumenterna (loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur) (*Belgisch Staatsblad* av den 12 april 2010, s. 20803). Denna lag trädde i kraft den 12 maj 2010. I artikel 32 finns en bestämmelse av samma typ som bestämmelsen i artikel 53 LPPC.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

13 Under december månad 2009 skickade Wamo ut en inbjudan till vissa av sina kunder angående ett evenemang den 18–20 december 2009. I inbjudan preciserades det att utvalda kunder under dessa tre dagar skulle kunna handla till starkt nedsatta priser mot uppvisande av sitt kundkort.

14 Den 18 december 2009 yrkade JBC NV och Modemakers Fashion NV att Rechtbank van koophandel te Dendermonde skulle fastställa att denna inbjudan utgjorde ett tillkännagivande som är förbjudet enligt artikel 53 LPPC. I beslut av samma dag förbjöd nämnda domstol Wamo att erbjuda rabatter i sina butiker till och med den 1 januari 2010 vid vite om 2 500 euro per fastställd överträdelse.

15 Wamo överklagade beslutet i egenskap av tredje man och gjorde gällande att artikel 53 LPPC inte förbjuder rabatter i sig utan sådana reklammeddelanden i vilka rabatter tillkännages, samt att denna bestämmelse under alla omständigheter strider mot direktivet om otillbörliga affärsmetoder och således inte kan tillämpas.

16 Rechtbank van koophandel te Dendermonde ansåg att utgången i målet var beroende av tolkningen av nämnda direktiv och beslutade därför att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Utgör [direktivet om otillbörliga affärsmetoder] hinder mot en nationell bestämmelse, såsom artikel 53 i [LPPC], som under bestämda perioder förbjuder tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter?”

Prövning av tolkningsfrågan

17 Den nationella domstolen har ställt tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida direktivet om otillbörliga affärsmetoder ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för en nationell bestämmelse såsom den som är aktuell i det nationella målet, i vilken det med avseende på vissa handelssektorer föreskrivs ett allmänt förbud, under den period som föregår utförsäljningsperioder, mot tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter.

18 I enlighet med artikel 104.3 första stycket i rättegångsreglerna kan domstolen, om svaret på en tolkningsfråga klart kan utläsas av rättspraxis, efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra saken genom motiverat beslut med hänvisning till ifrågavarande rättspraxis.

19 Domstolen anser att så är fallet i detta mål. Svaret på tolkningsfrågan kan nämligen klart utläsas av dom av den 14 januari 2010 i mål C-304/08, Plus Warenhandelsgesellschaft (REU 2010, s. I-217), punkterna 35–51, och av den 9 november 2010 i mål C-540/08, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag (REU 2010, s. I-10909), punkterna 15–38.

20 För att besvara tolkningsfrågan ska domstolen inledningsvis pröva huruvida artikel 53.1 LPPC, som av tidsmässiga skäl är tillämplig i det nationella målet, syftar till att skydda konsumenterna och således kan omfattas av direktivet om otillbörliga affärsmetoder.

21 I enlighet med skäl 8 i direktivet skyddar direktivet ”direkt konsumenternas ekonomiska intressen mot otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter” samt säkerställer, i enlighet med vad som föreskrivs i bland annat artikel 1 i direktivet, ”en hög konsumentskyddsnivå genom att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar avseende otillbörliga affärsmetoder som skadar konsumenternas ekonomiska intressen” (domen i det ovannämnda målet Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 24).

22 I enlighet med skäl 6 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder omfattas däremot inte sådan nationell lagstiftning om otillbörliga affärsmetoder som ”enbart” skadar konkurrenters ekonomiska intressen, eller som gäller transaktioner mellan näringsidkare, av direktivets tillämpningsområde (se domarna i de ovannämnda målen Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 39, och Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 21).

23 Härvid ska det påpekas att syftena med artikel 53.1 LPPC inte klart framgår av begäran om förhandsavgörande.

24 Rechtbank van koophandel te Dendermonde har nämligen bara, med hänvisning särskilt till den dom som Arbitragehof meddelade den 2 mars 1995 och således mer än tio år innan direktivet om otillbörliga affärsmetoder antogs, angett att ”det tidigare

har konstaterats" att spärrtiden har ett dubbelt syfte. För det första säkerställer den transparens beträffande de priser som tillämpas direkt före och efter utförsäljningsperioden, till gagn för konsumentskyddet. För det andra syftar den till att säkerställa lika försäljningsmöjligheter för handlarna och skydda mindre butiker.

25 Vidare ska det, enligt den nationella domstolen, vid prövningen av huruvida förbudet i artikel 53.1 LPPC är motiverat, bedömas om denna åtgärd "faktiskt kan bidra till konsumentskyddet".

26 Begäran om förhandsavgörande innehåller sålunda inga uppgifter som gör det möjligt att avgöra huruvida artikel 53.1 LPPC syftar till att skydda konsumenterna.

27 Det ska erinras om att domstolen inte är behörig att i ett mål om förhandsavgörande uttala sig om tolkningen av nationella bestämmelser. Denna uppgift ankommer i stället uteslutande på den nationella domstolen. I samband med fördelningen av behörighet mellan gemenskapsdomstolen och de nationella domstolarna åligger det nämligen domstolen att beakta den faktiska och rättsliga bakgrunden till tolkningsfrågorna, såsom denna framställts i begäran om förhandsavgörande (beslut av den 24 april 2009 i mål C-519/08, Koukou, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

28 Det ankommer således på den nationella domstolen och inte på EU-domstolen att, i syfte att pröva huruvida den aktuella nationella bestämmelsen kan omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om otillbörliga affärsmetoder, bedöma om nämnda bestämmelse verkligen syftar till att skydda konsumenterna.

29 Om den nationella domstolen skulle finna att så är fallet måste det vidare prövas huruvida tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter, vilka omfattas av det aktuella förbudet, utgör affärsmetoder i den mening som avses i artikel 2 d i direktivet om otillbörliga affärsmetoder och således omfattas av bestämmelserna i nämnda direktiv (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 35, och Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 16).

30 Härvid ska det påpekas att artikel 2 d i direktivet om otillbörliga affärsmetoder innehåller en synnerligen vid definition av begreppet affärsmetod, med vilket avses ”en näringsidkares handling, underlåtenhet, beteende, företrädande eller kommersiella meddelande (inklusive reklam och saluföring) i direkt relation till marknadsföring, försäljning eller leverans av en produkt till en konsument” (domarna i de ovannämnda målen Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 36, och Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 17).

31 Det är tydligt att sådana marknadsföringskampanjer som de som är aktuella i målet vid den nationella domstolen, vilka syftar till att locka konsumenter till en näringsidkares kommersiella lokaler, ingår i en näringsidkares affärsstrategi och direkt avser dennes marknadsföring och utförsäljning. Av detta följer att de utgör affärsmetoder i den mening som avses i artikel 2 d i direktivet om otillbörliga affärsmetoder och således omfattas av direktivets materiella tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

32 Domstolen ska efter detta konstaterande pröva huruvida direktivet om otillbörliga affärsmetoder utgör hinder för ett sådant förbud mot tillkännagivanden av rabatter som föreskrivs i artikel 53.1 LPPC.

33 Härvid ska det först och främst erinras om att direktivet om otillbörliga affärsmetoder innebär en fullständig harmonisering av de bestämmelser avseende otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter. Såsom uttryckligen föreskrivs i artikel 4 i nämnda direktiv får medlemsstaterna således inte vidta åtgärder som är mer restriktiva än vad som föreskrivs i direktivet, även om detta sker i syfte att säkerställa en högre konsumentskyddsnivå (domen i det ovannämnda målet Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 41 och där angiven rättspraxis).

34 Det ska även påpekas att artikel 5 i direktivet innehåller kriterier som gör det möjligt att fastställa under vilka omständigheter som en affärsmetod ska anses vara otillbörlig och, således, förbjuden.

35 Enligt artikel 5.2 är en affärsmetod otillbörlig om den strider mot god yrkessed och innebär, eller sannolikt kommer att innebära, avsevärd snedvridning av genomsnittskonsumentens ekonomiska beteende i förhållande till produkten.

36 I artikel 5.4 anges två bestämda kategorier av otillbörliga affärsmetoder, nämligen ”vilseledande” och ”aggressiva” affärsmetoder, vilka motsvarar de kriterier som föreskrivs i artiklarna 6 och 7 respektive i artiklarna 8 och 9 i direktiv 2005/29.

37 I bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder finns slutligen en uttömmande förteckning över de 31 affärsmetoder som i enlighet med artikel 5.5 i samma direktiv ”under alla omständigheter” ska betraktas som otillbörliga. I enlighet med vad som uttryckligen anges i skäl 17 i direktivet är det därför endast dessa affärsmetoder som kan anses vara otillbörliga utan att någon prövning från fall till fall görs utifrån bestämmelserna i artiklarna 5–9 i samma direktiv (domarna i de ovannämnda målen Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 45, och Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 34).

38 Vad gäller den bestämmelse som är i fråga i målet vid den nationella domstolen är det utrett att metoder som består i att tillkännage rabatter för konsumenter inte förekommer i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder. Sådana metoder kan alltså inte vara förbjudna under alla omständigheter, utan endast om det vid en särskild prövning visar sig att metoderna är otillbörliga (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 35).

39 Förbudet i artikel 53.1 LPPC är emellertid ett allmänt förbud mot tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter, utan något krav på att det fastställs, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, huruvida den aktuella försäljningskampanjen är ”otillbörlig” mot bakgrund av de kriterier som föreskrivs i artiklarna 5–9 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 48, och Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 36).

40 Tolkningsfrågan ska under dessa omständigheter besvaras så, att direktivet om otillbörliga affärsmetoder ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för en nationell bestämmelse såsom den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen – i vilken det föreskrivs ett allmänt förbud, under den period som föregår utförsäljningsperioder, mot tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter – i den mån bestämmelsen syftar till att skydda konsumenterna. Det ankommer på den nationella domstolen att bedöma om så är fallet i det nationella målet.

Rättegångskostnader

41 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för en nationell bestämmelse såsom den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen – i vilken det föreskrivs ett allmänt förbud, under den period som föregår utförsäljningsperioder, mot tillkännagivanden av rabatter och tillkännagivanden som antyder rabatter – i den mån bestämmelsen syftar till att skydda konsumenterna. Det ankommer på den nationella domstolen att bedöma om så är fallet i det nationella målet.

Underskrifter